

Zondag 9 mei 2021 Verbonden met elkaar?

Lezing: Johannes 15 : 1 - 17

Hoe blijven we verbonden met elkaar? Een actuele vraag in deze tijd met corona, nu sociale contacten nog steeds op afstand en met beperkte aantallen moeten plaatsvinden, bijeenkomsten en vergaderingen vaak via de computer, en ook al kunnen we straks in beperkte aantallen gelukkig samen komen om te vieren, koffiedrinken en ontmoetingen kunnen nog steeds niet plaatsvinden..

Gelukkig is er telefoon, email en sociale media, en voor de kerkdiensten YouTube en kerkomroep, maar tegelijk voel je daarin de beperkingen van écht contact en echte verbondenheid.

En vanuit de Bijbellezing van vanmorgen komt ook de vraag op: hoe blijf je verbonden, hoe bewaar je verbondenheid als iemand er door de dood niet meer is?

Jezus spreekt in onze lezing woorden van verbondenheid tegen zijn leerlingen: 'Blijf in mij, dan blijf ik in jullie', met het bekende beeld van ranken aan de wijnstok.

Boven de tempeldeur in Jeruzalem stond vroeger een afbeelding van gouden wijnstok met ranken. Die wijnstok had een speciale betekenis. Het was een herinneringsteken. Laat het leven lijken op een wijnstok met ranken die vrucht dragen, vertelde dat symbool. Een optimistisch en positief beeld was dat: het leven is bedoeld om goed te zijn: als een wijnstok met vruchten.

Het leven: als een wijngaard waarin je kunt rondlopen, uitrusten, gelukkig kunt zijn en goede vruchten kunt oogsten. Van die vruchten kun je wijn maken. Ook wijn is in de Bijbel een beeld van goed leven.

Als je het glas heft zeg je: Lachaim – op het leven! proost: ik hoop dat het goed met je gaat! Zo zijn we geschapen om het goed met elkaar te hebben.

De wijngaard is symbool van het goede. Dat goede is er niet zomaar. Als het goede leven op een wijngaard lijkt, dan betekent dat ook: schoffelen, onkruid verwijderen. Snoeien, dorre takken wegsnijden en verbranden. Schiften tussen wat de vruchtbaarheid bevordert en wat de vruchtbaarheid van de wijngaard belemmert. Snoeien, onderscheiden, kritisch zijn, dat is aan de mens, dat is aan God.

En het grote doel is steeds: de wijngaard moet tot bloei komen. De wijngaard, dat zijn wij, de mensen, dat is het leven. Zo is onze bestemming, zo kan het zijn. Maar zo is het lang niet altijd. Dat maakt de pandemie ons indringend duidelijk. Het goede kan zo maar beschadigd raken.

Door ziekte, door verlies van een geliefde aan de dood of aan het leven. Door wat je overkomt, door wat mensen elkaar aan doen. Het goede kan zomaar verdwijnen. Dat weet ook Johannes, de evangelist, als hij de gelijkenis over Jezus en de wijnstok doorgeeft. Johannes schrijft na een ingrijpende gebeurtenis. Jeruzalem is verwoest. De tempel met die gouden wijnstok ligt in puin. Dat heeft grote impact. Niet alleen de gebouwen zijn verwoest. Ook het houvast is voor veel mensen verdwenen.

Dat kan gebeuren bij een crisis. Dat je de weg kwijt raakt. Dat je vertrouwen verdwijnt. Dat geloven je niet echt helpt. En wat dan? Wat geeft richting aan je leven, wat geeft houvast? Johannes schrijft voor mensen in verwarring.

Misschien ook wel voor ons. Johannes weet wat je kunt kwijtraken. Hij schrijft om ons ook dan verder te helpen. Veel is verdwenen. Veel zal verdwijnen. Kerken, instituten, vormen, hoeven niet blijvend te zijn.

En ook: Mensen die er altijd waren, zijn er niet meer. Er vallen lege plekken in ieders leven. Van wat, van wie vroeger houvast bood. Johannes weet daarvan mee te praten. De tempel is er niet meer.

Maar ook de mens over wie hij schrijft: Jezus, is er niet meer zoals vroeger. Hij loopt niet meer rond. Ze kunnen niet meer even iets aan Hem vragen.

Ze moeten het zonder hem doen.

Ja, en toch is er ook iets dat blijft. Vele malen herhaalt Johannes dat woord: blijven.

Wat blijft - is wat Jezus gezegd heeft.

Wat blijft- is zijn inspiratie.

Wie blijft- is de Geest.

Wat blijft- is de mogelijkheid om je met God te verbinden.

Daartoe roept Jezus ons op. Blijven is de kern van zijn gelijkenis. Ik ben de wijnstok en jullie zijn de ranken. Blijf verbonden met wat ik gezegd heb, blijf verbonden met mijn vertrouwen.

Blijven is niet zo van deze tijd. Als iets niet leuk is, stoppen we er mee. Dat hebben niet alleen kinderen en jongeren. Dat zit in velen van ons. Vroeger werd je geprezen als je veertig jaar bij dezelfde baas werkte. Tegenwoordig word je weggezet als een sukkel, die is blijven steken.

De gelijkenis van de wijnstok en de ranken roept op om te blijven.

Verbonden te blijven met de geest, met de liefde, met de woorden, met de verhalen.

Dat betekent niet dat alles moet blijven zoals vroeger. Of dat er niet van alles kan en moet verdwijnen. Of dat je kritiekloos zou moeten zijn.

Een tweede woord in de gelijkenis maakt dat duidelijk. Snoeien, zuiveren. Die woorden werden vroeger soms gebruikt voor zogenaamde ongelovigen. Die worden weggesnoeid. Zo te denken is een hardvochtige opvatting, misvatting. Snoeien is vooral zelfkritiek.

Wat kan, wat moet ik loslaten.

Snoeien is een werkwoord voor elke kerk, elke gelovige; steeds weer. Vraag niet alleen: wat gaan we doen, maar ook: wat gaan we niet meer doen. Wat zou weggelaten kunnen worden; juist om vrucht te kunnen dragen.

De tempel is er niet meer tijde van Johannes. Voor ons zal er ook veel verdwijnen. Hoe zal onze toekomst, als gelovige, als gemeente, als kerk zijn?

En dan klinkt de oproep in het evangelie: Blijf bij de wijnstok. Blijf bij de inspiratie van Jezus. Daar vind je waarachtigheid. De ware wijnstok wil zeggen: vertrouw er op dat je het hier zult vinden, waarheid, waarachtigheid.

Sterker nog: vertrouw er op dat jij hier gevonden wordt, door de ware, de Ene, door God. Blijf verbonden bij alles wat je los moet en mag laten. Sta er als een rank voor open gevoed te worden met de geest van liefde.

Jezus spreekt deze woorden bij zijn laatste maaltijd met zijn leerlingen, vlak voor zijn gevangenneming en dus vlak voor zijn dood.

Het lange gesprek van Jezus met zijn leerlingen dat we in deze hoofdstukken lezen, is zijn afscheidsrede, het afscheid komt dichtbij en dan zal Jezus niet meer in hun midden zijn.

Hoe dan toch de verbondenheid vast te houden die Jezus hier benoemt?

‘Blijf in mij, dan blijf ik in jullie’.

Leven en doen zoals Jezus deed, zo leven tot zijn gedachtenis.

Dat is ‘vruchten dragen’.

Zoals Jezus het een paar regels daarna zegt: ‘Blijf in mijn liefde, door elkaar lief te hebben zoals ik jullie heb liefgehad’.

“Heb elkaar in Godsnaam lief.”

Nu is liefde misschien te hoog gegrepen voor ons. Misschien kunnen we het ook wel vertalen met: doe wat goed en juist is, voor jezelf en voor de ander. Ga op zoek naar respect voor elkaar en naar woorden als begrijpen en elkaar verstaan.

Die liefde is de volmaakte tegenstelling van de haat die het zo vaak in de wereld voor het zeggen heeft.

In de afgelopen week hebben we de slachtoffers van de tweede Wereldoorlog herdacht. En ons mooie plantsoen heeft zelfs een naam gekregen : Jaap Zeldenrijk.

En het is goed om te blijven gedenken zodat we ons steeds te binnen blijven brengen hoe de ene mens de andere kan haten en hoe slecht de wereld kan zijn.

Maar ook om steeds weer te beseffen dat er verzetshelden zijn geweest die opkwamen voor recht en gerechtigheid.

In de Bijbel wordt er voortdurend op gehamerd, dat het volk van God de uittocht uit Egypte moet herdenken. Want zij weten wat het heeft betekend om vreemdeling te zijn in het land van Egypte.

En voor ons geldt dat die liefde, die Jezus ons leert, ons kan helpen om ons te kunnen verplaatsen in de positie van de ander.

Daarom zullen we blijven gedenken en ons steeds weer te binnen brengen dat we ons niet door haat laten leiden, maar door wat goed is en wat ons en de ander recht doet.

Want daarom gaat het: dat we vrucht dragen,

dat we Gods liefde zichtbaar maken in de wereld.

Loosdrecht, Gereformeerde Kerk
ds. Hillegonda Ploeger